

**การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงค้อไทร อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี¹**

สุวัต ช่างสากล²

รศ.ดร.วิทยา จิตนุพงศ์³

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงค้อไทร อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัย ได้ใช้วิธีการวิจัย 2 วิธี คือ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงค้อไทร อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี และเพื่อเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงค้อไทร อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการศึกษาพบว่าบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงค้อไทร ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้ดำเนินชีวิตตามหลักความพอประมาณ มีการกำหนดบัญชีรายรับ - รายจ่ายของครัวเรือน ใช้หลักความมีเหตุผลในการวางแผนเพื่อเพิ่มรายได้ ใช้เหตุผลในการตัดสินใจ สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ไม่หาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง มีการดำเนินชีวิตตามหลักเงื่อนไขคุณธรรม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

¹บทความเรียงความจากการศึกษาอิสระเรื่อง “การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงค้อไทร อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี” ซึ่งได้ผ่านการสอบเรียบร้อยแล้ว โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รศ.ดร.วิทยา จิตนุพงศ์

²นักศึกษาปริญญาโทโครงการหลักสูตรมหาวิทยาลัรรมคำแหง

³อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสภาวะการณ์ที่เศรษฐกิจโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา ทำให้มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคมไทยที่ต้องเผชิญกับการดำเนินชีวิตประจำวัน ค่าครองชีพที่สูงขึ้น และปัจจัยต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการใช้จ่ายใช้สอยอย่างประหยัด ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิต และสังคมที่ต้องเผชิญกับการไหลเข้ามาของกระแสโลกาภิวัตน์และความไม่พร้อมที่จะรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมอย่างดีพอ ดังนั้น สิ่งที่จะช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจ และทำให้ดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนคือเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) ซึ่งเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด ตั้งแต่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและภายหลังได้ทรงเน้นย้ำ 3 แนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545 – 2549) ได้บัญญัติหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญาในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยนำหลักทางสายกลางเพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤติ สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลมีคุณภาพและยั่งยืน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550 – 2554) ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม (Collaborative Effort) ภายใต้หลักการที่สำคัญ คือ การร่วมคิดร่วมทำ และร่วมผลักดันตามบทบาทและความรับผิดชอบของแต่ละภาคส่วนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างบูรณาการ สำหรับทิศทางการพัฒนาในแผนนั้นได้วางยุทธศาสตร์ให้คนและสังคมไทยสามารถปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรู้เท่าทันภายใต้หลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ที่สามารถพึ่งตนเอง มีภูมิคุ้มกัน และสร้างสมดุลของการพัฒนาให้เกิดขึ้นในทุกมิติ

ในสถานการณ์สังคมไทยในปัจจุบันที่เต็มไปด้วยกระแสวัตถุนิยมจึงทำให้คนส่วนใหญ่หลงผิดไปตามกระแสนิยมจนกลายเป็นปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาสุขภาพ และปัญหาด้านการเงิน โดยเฉพาะปัญหาหนี้สินซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่พบมากที่สุด ซึ่งปัญหา

ดังกล่าวแล้วแล้วแต่มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมการใช้จ่ายตามกระแสสังคมปัจจุบันแทบทั้งสิ้นการใช้ของราคาแพงเกินความจำเป็นซึ่งล้วนเป็นค่านิยมที่ผิดและเป็นการดำเนินชีวิตที่สวนทางกับเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอกไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในตนเอง มีเหตุผล มีความพอประมาณ ภายใต้งैอนไขความรู้ คู่คุณธรรม เพื่อให้บุคลากรสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีสติ มีจริยธรรม และการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอกไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอกไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ มีหลักพิจารณาเริ่มแรกเป็นกรอบแนวคิดเป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น มีพื้นฐานมาจากวิถีดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา เป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติเพื่อความมั่นคง ยั่งยืนของการพัฒนา ทั้งนี้คุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ความพอเพียง ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 คุณลักษณะ ดังนี้

เกษม วัฒนชัย (2548) เศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

1. ความพอเพียง คือ รู้จักพอประมาณ พออยู่ พอกิน พอใช้ ประหยัดและไม่เบียดเบียนผู้อื่น

2. ความมีเหตุผล คือ การตัดสินใจกระทำการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความพอเพียง ต้องใช้

เหตุผลและพิจารณาด้วยความรอบคอบ

3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือ การเตรียมพร้อมรับผลกระทบและความเปลี่ยนแปลง ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2549) กล่าวว่า องค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ประกอบด้วย

1. ความพอประมาณ ได้แก่ ความพอดี ไม่มากไม่น้อยเกินไป โดยเฉพาะการบริโภค ปัจจัยต่าง ๆ ในการดำรงชีพ เช่น กินพอประมาณ ดื่มพอประมาณ ใช้พอประมาณ ก็คือ กิน ดื่ม ใช้แต่พอดีพอเหมาะกับความต้องการของร่างกายที่เรียกว่า กินเป็น ใช้เป็น อย่างประหยัด มัธยัสถ์

2. ความมีเหตุผล ได้แก่ การคิดการพูดและการกระทำบนฐานของความรู้ที่มาก และที่ไปของเรื่องว่าเป็นอย่างไร มีเหตุปัจจัยอะไรเป็นตัวก่อให้เกิดจะหลุดออกจากเหตุนั้นได้ โดยอาศัยช่องทางใดและจะใช้วิธีการใด การรู้เหตุรู้ผลว่านี่จะช่วยให้แก้ไขปัญหา และพัฒนาได้สำเร็จมากขึ้น

3. การมีระบบภูมิคุ้มกันผลกระทบทั้งจากภายในและภายนอก ได้แก่ ความไม่ประมาท ขาดสติ จะคิด จะทำ จะพูดอะไรต้องระมัดระวัง ไม่ผลิผลลามดวนได้ ต้องรู้เขา รู้เรา โดยเฉพาะผู้นำทุกระดับจะต้องตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท ต้องพร้อมที่จะรับและรุกได้เสมอเพราะปรากฏการณ์ทั้งทางสังคม วัฒนธรรมและธรรมชาติมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

ประเวศ วะสี (2550) คุณลักษณะของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

1. ความพอประมาณ หมายถึง รู้จักพอประมาณทั้งภายในและภายนอก ภายใน หมายถึง การควบคุมตนเองให้รู้จักตอบสนองต่อความอยากมี อยากได้ อยากเป็น ของตนเองอย่างพอเหมาะพอดี ไม่มากและไม่น้อยเกินไป ภายนอก หมายถึง การรู้จัก

ตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มากระทบเราอย่างพอเหมาะพอควร ไม่มากและไม่น้อยเกินไปเช่นกัน

2. ความมีเหตุผล หมายถึง การรู้จักใช้เหตุผลเข้าพิจารณาทุก ๆ ปัญหาที่เข้ามากระทบตัวเรา ไตร่ตรองอย่างรอบคอบถี่ถ้วนเพื่อรับมือกับปัญหานั้น ความมีเหตุผลจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการที่บุคคลมีข้อมูลที่มากพอ ซึ่งต้องปลูกฝังให้บุคคลเป็นผู้รักในการเรียนรู้ ขยันหมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อเพิ่มข้อมูลให้กับตนเองในการนำไปใช้คิดตามหลักและผลได้เต็มที่ โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การสอนให้บุคคลรู้จักเท่าทันตนเอง รู้เท่าทันเหตุการณ์รอบตัว ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและหาทางป้องกันรับมือได้ คิดคำนึงถึงผลดีผลเสียของการเปลี่ยนแปลงนั้น ปัจจัยเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดปัญหาขึ้นมา แม้กระทั่งความล้มเหลวหากไม่สามารถรับมือกับเหตุการณ์นั้นได้รวมถึงการเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไข การตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ เงื่อนไขคุณธรรมจะต้องเสริมสร้างใน 2 ด้าน กล่าวคือ ด้านจิตใจ ปัญญา เน้นความรู้ คู่คุณธรรม กล่าวคือ ตระหนักในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ด้านการกระทำหรือแนวทางในการดำเนินชีวิต เน้นความอดทน ความเพียร สติปัญญาและความรอบคอบ ทั้งนี้ มีกลุ่มเป้าหมายที่เน้นเป็นแบบพิเศษในการเสริมสร้างเงื่อนไขข้างต้น คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี นักธุรกิจในทุกๆระดับเนื่องจากการกระทำใด ๆ ของคนกลุ่มนี้สามารถก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้ทรงเน้นย้ำเรื่องความรู้และคุณธรรมเป็นอย่างมาก

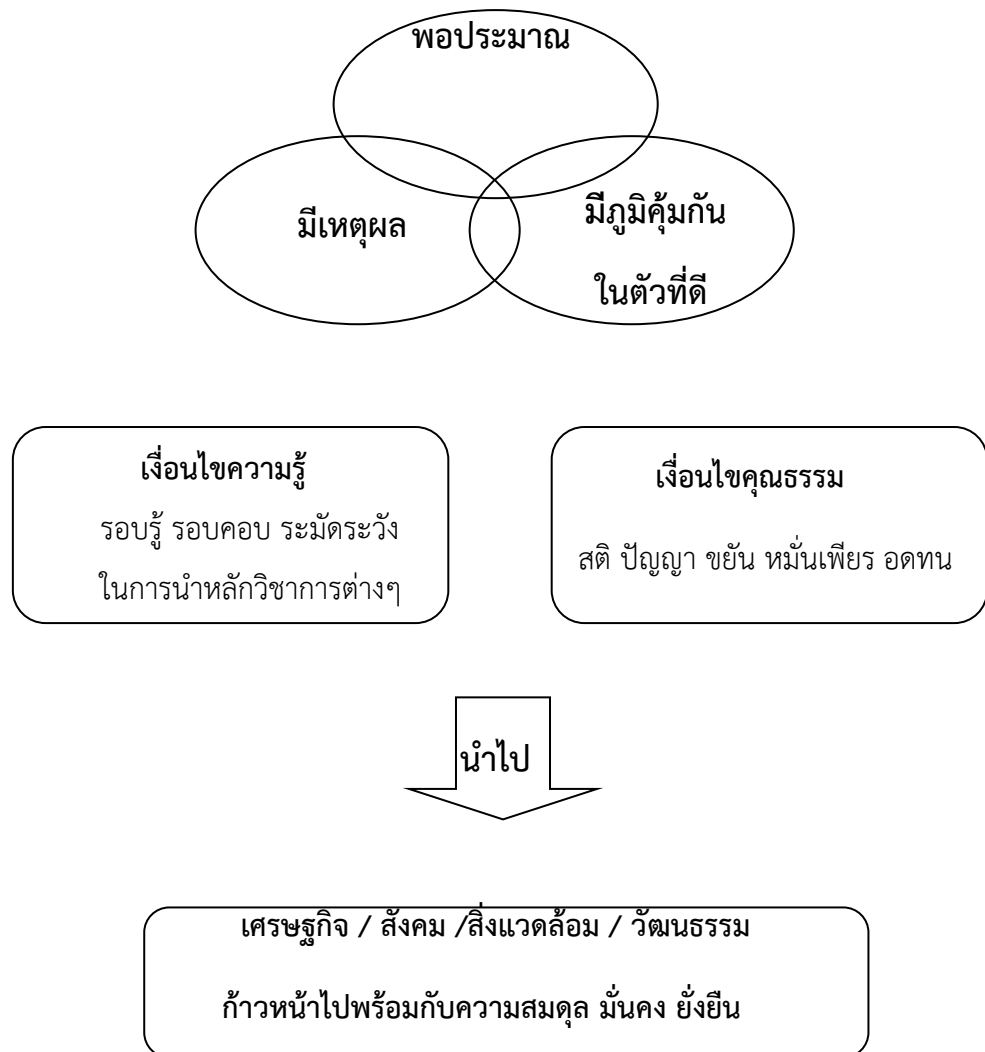
จากการศึกษาคุณลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียงข้างต้นผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า คุณลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งมีความหมายที่ซ้อนกันอยู่และมีความเกี่ยวเนื่องกัน การมีเหตุผลย่อมบ่งชี้ถึงความพอประมาณ ในขณะที่ความพอประมาณจะไปสร้างภูมิคุ้มกัน ขณะเดียวกันการมีภูมิคุ้มกันเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของการมีเหตุผล ส่วนเงื่อนไขของการมี ความรู้คู่คุณธรรมจะเป็นเครื่องมือ ที่สำคัญที่จะหนุนช่วยองค์ประกอบทั้งสามให้ดำเนิน ไปได้อย่างมั่นคง ไม่สามารถแยกจากกันได้อย่างเด็ดขาด ดังนี้

1. ความพอประมาณ คือ ความพอดี โดยเฉพาะการอุปโภคบริโภคปัจจัยต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต ให้พอดี พอเหมาะกับความต้องการของร่างกาย ดำรงชีวิตด้วยการ ประกอบอาชีพที่สุจริต ไม่กอบโกยไว้เฉพาะตนจนทำให้เกิดความขาดแคลน ไม่สมดุล รู้จัก พอประมาณในการแสวงหารู้จักรับและสละปัจจัยที่ควรเสียสละเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ ส่วนรวม รู้จักตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มากระทบเราอย่างพอเหมาะพอควร ไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป รวมถึงไม่กระทำการ อันเป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นให้ เดือดร้อน

2. ความมีเหตุผล คือ การรู้จักใช้เหตุผลเข้าพิจารณาทุก ๆ ปัญหาที่เข้ามากระทบ โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง มีเหตุปัจจัยอะไรเป็นตัวก่อให้เกิด

องค์ประกอบและลักษณะของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลต่อการพัฒนานั้น ต้อง เข้าใจ “กรอบแนวคิด” ว่าเป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ ตลอดเวลาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอด พ้นจากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา ขณะเดียวกันก็ต้อง เข้าใจคุณลักษณะว่าเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทางสายกลาง

ที่มา : ดร.ปริญญช พิบูลสรารุช (2551)

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง

การจะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประพฤติปฏิบัติ นั้น ควรทำเป็นแผนสำหรับปฏิบัติในแต่ละวันแต่ละเดือนแต่ละปี และทำไปจนกลายเป็นนิสัยประจำตัว โดยการกำหนดเป้าหมายการเก็บออม กำหนดเป้าหมายการใช้จ่าย การประหยัดรายจ่ายเพื่อให้มีเงินเหลือมากขึ้น การจ่ายต้องคุ้มค่าและใช้เท่าที่จำเป็น โดยพึงระวังค่าใช้จ่ายที่มักจะนึกไม่ถึง และไม่ก่อหนี้โดยไม่จำเป็นและเกินกำลังของครอบครัว ส่วนค่าใช้จ่ายนั้นแต่ละประเภทมีระดับ

ความสำคัญไม่เท่ากัน เราควรใช้จ่ายกับสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตก่อน เช่น ค่าอาหาร ค่าที่อยู่อาศัยและพยายามลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น

“อันที่จริงแล้ว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับและทุกสาขาโดยมีหลักการที่คล้ายคลึงกัน คือ เน้นการเลือกปฏิบัติอย่างพอประมาณ มีเหตุมีผลและสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเองและสังคม อาทิ ผู้ผลิตในภาคอุตสาหกรรมไม่ควรขยายการลงทุนหรือเพิ่มการผลิตที่เกินตัว และนำไปสู่การเพิ่มความเสี่ยงที่ทำให้ต้องพึ่งพิงผู้อื่นหรือพึ่งพาจากภายนอก เกินไปจนขาดความสมดุลในระยะยาว แต่ควรดำเนินการด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง อย่างเป็นขั้นตอน มีการกระจายความเสี่ยงหรือสร้างเครือข่ายธุรกิจเพื่อร่วมมือกันในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้ รายละเอียดของวิธีการและขั้นตอนการปฏิบัติจะมีความแตกต่างกันในแต่ละสาขาการผลิต” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.2549)

สุเมธ ตันติเวชกุล (2549) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับสังคม ทุกระดับ ดังนี้

1. ระดับบุคคลและครอบครัว คือการที่สมาชิกในครอบครัวใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง สามารถพึ่งตนเองได้และดำเนินชีวิตอย่างพอกิน พอใช้ โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น เมื่อเหลือกินเหลือใช้ก็แบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทำให้เกิดความสุขและความพอใจในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง พยายามพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถอยู่อย่างพอเพียงได้ในทุกสถานการณ์ สร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นในชีวิตและครอบครัว และสามารถทำตนให้เป็นประโยชน์กับสังคมได้

2. ระดับชุมชน รวมกลุ่มทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมโดยอาศัยภูมิปัญญาและความสามารถของตนและชุมชน มีความเอื้ออาทรระหว่างสมาชิกชุมชนให้เกิดพลังทางสังคมพัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่าง ๆ

3. ระดับรัฐหรือระดับประเทศ ชุมชนและสังคมหลาย ๆ แห่งร่วมมือกันพัฒนา ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง วางรากฐานของประเทศให้มีความพอเพียงและพร้อมกันจึงค่อยๆ ดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เจริญขึ้นเป็นลำดับ

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยเรื่องการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ดำเนินงานตามระเบียบ วิธีวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาในครั้งนี้ใช้รูปแบบในการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative study) โดยผู้ศึกษาใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (interview) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จำนวนทั้งหมด 14 คน ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ทราบถึงระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์โดยใช้คำถามลักษณะปลายเปิด เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการจากผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วยบุคลากร ที่ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยมีส่วนประกอบทั้งหมด 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- สถานภาพสมรส

- รายได้ต่อเดือน
- ภาระหนี้เฉลี่ยต่อเดือน
- ระดับขั้นตำแหน่ง
- ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากร
องค์การ

บริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จำนวน 5 ด้าน ดังนี้

- ด้านความพอประมาณ
- ด้านความมีเหตุผล
- ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
- ด้านความรู้
- ด้านคุณธรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาใช้แบบสัมภาษณ์ โดยลงพื้นที่ด้วยตนเอง และดำเนินการสัมภาษณ์แบบเฉพาะจง จดบันทึก และบันทึกเสียง ตลอดจนการสังเกตเชิงประจักษ์ (ตั้งแต่เดือนกันยายน-ตุลาคม 2563)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษามีลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยนำคำสัมภาษณ์มาถอดเทป เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของแต่ละบุคคล และจัดลำดับความสำคัญและคุณลักษณะของข้อมูล
2. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และจากการศึกษาต่าง ๆ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ร่วมกันอย่างเป็นระบบและนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน แสดงความสำคัญของข้อมูลได้ชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อสะดวกในการวิเคราะห์และเขียนรายงานข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เป็นข้อมูลเชิงพรรณนาที่มีรายละเอียด

สรุปผลการวิจัย

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จากการสัมภาษณ์บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห จำนวน 14 คน ประกอบด้วย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการกอง หัวหน้าสำนักปลัด หัวหน้าฝ่ายเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ และพนักงานจ้างตามภารกิจ มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไหที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้และเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงค่อนข้างดีในการรับรู้จากสื่อมวลชน สื่อโทรทัศน์ หนังสือหรือวารสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถแยกความหมายและความแตกต่างของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ทั้งในระดับตนเอง ครอบครัวและการทำงาน พบว่า

- ระดับตนเอง ได้นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดสรรรายได้ให้เพียงพอกับรายจ่ายและยังพอมีเงิน เหลือเก็บออม มีการใช้เหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองในการตัดสินใจแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ โดยยึดหลักความประหยัดและความคุ้มค่า มีการเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตในด้านการเงินและได้เสริมสร้างความรู้ด้วยการนำเอาความรู้ที่มี มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และยึดมั่นในหลักของคุณธรรมความซื่อสัตย์

- ระดับครอบครัว โดยการนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดสรรรายได้ให้เพียงพอกับรายจ่าย โดยการให้มีเงินเหลือเก็บออมไว้ใช้ในยามจำเป็น มีการใช้เหตุผลและผลในการพิจารณาไตร่ตรองก่อน

ตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ การยึดหลักความประหยัดและความคุ้มค่า มีการเตรียมความพร้อมที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต พร้อมกับเสริมสร้างความรู้ด้วยการนำเอาความรู้ที่มีมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีพ และยึดมั่นในหลักของคุณธรรมความซื่อสัตย์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

- ระดับการทำงาน ได้นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารและจัดสรรเวลาในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน ซึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามที่คุณบังคับบัญชามอบหมายงานให้เสร็จทันตามกำหนดเวลา

มีการใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้น โดยยึดหลักของความประหยัดและความคุ้มค่า มีการเตรียมความพร้อมรับในการรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นในการทำงาน ด้วยการสร้างความระมัดระวังและความละเอียดรอบคอบในการทำงานและนำเอาความรู้มาใช้ในการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติงาน ด้วยการนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพทั้งปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใสและซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จำแนกต่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ต่อเดือน ภาระหนี้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับชั้นตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน โดยบุคคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไหที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ไม่แตกต่างกัน มีความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตด้วยการเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและการทำงานให้ประสบความสำเร็จ ประพฤติปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

อภิปรายผลการศึกษา

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ด้วยตัวผู้วิจัยเป็นผู้หนึ่งที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห ได้มองเห็นความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งมีความสำคัญและมีคุณค่าต่อประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับประเทศ โดยเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตแบบพออยู่พอกินและสามารถพึ่งพาตนเองได้ เศรษฐกิจพอเพียงจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ อันจะนำไปสู่สังคมที่มีคุณภาพทั้ง

ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชนจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม ซึ่งบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงค้อไห โดยส่วนใหญ่แล้วมีการยึดแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการดำรงชีวิต โดยการใช้ชีวิตตามหลักทางสายกลาง มีความพออยู่พอกิน ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีความพอประมาณในการใช้จ่ายส่วนตัวใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย ไม่หรูหราในด้านปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิต การลดรายจ่ายในครัวเรือนโดยทำกิจกรรมเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเอง ทำให้ครัวเรือนสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน การปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคในครัวเรือน เช่น ปลูกข้าว ปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ เลี้ยงไก่พื้นเมือง เป็ด ปลา ไข่กนในครัวเรือน โดยยึดหลัก “ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก และใช้ทุกอย่างที่ทำ ทำทุกอย่างที่ใช้” ด้านความมีเหตุผลในการดำเนินชีวิต โดยการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ เน้นการตัดสินใจและการปฏิบัติบนพื้นฐานของความรู้และประสบการณ์ คำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการตัดสินใจ และการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยเพื่อให้องค์กรรับกับสภาพความทุกข์ สุข ของชีวิตตลอดจนเป็นภูมิคุ้มกันของครอบครัว และสังคมซึ่งเป็นปัจจัยเสริมสร้างให้เกิดการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ การนำความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติรวมทั้งการศึกษาหาความรู้จากภายนอกเพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ โดยอาศัยหลักคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตต่อการดำเนินงาน โดยตระหนักถึงการไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น การใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต มีสติสัมปชัญญะ ใช้ปัญญาและเหตุผลในการตัดสินใจอย่างรอบคอบ มีความปรารถนาดีช่วยเหลือให้ทุกคนประสบแต่ความสุข การมีความซื่อสัตย์สุจริต คือ การประพฤติ ปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาไม่บิดเบือนข้อเท็จจริงยึดหลักตามกฎหมาย และมองจากความเป็นจริงควบคู่ไปด้วย

จากผลการวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของชัยวุฒิ มานพ (2554 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความพอประมาณ มีการกำหนดบัญชีรายรับ - รายจ่ายของครัวเรือนใช้หลักความมีเหตุผลในการวางแผนเพื่อ

เพิ่มรายได้ ใช้เหตุผลในการตัดสินใจ สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี พอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ เตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ในการประกอบอาชีพ และเฝ้าหาความรู้เพื่อพัฒนาฝีมือตนเองและมีการดำเนินชีวิตตามหลักเงื่อนไขคุณธรรม มีการช่วยเหลือซึ่งกัน และการศึกษาของมธัญญา อ้นคง (2551) ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

ในระดับตนเองและระดับครอบครัวโดยการจัดสรรหารายได้ให้เพียงพอกับรายจ่ายและยังพอมีเงินเหลือเก็บออม การใช้เหตุผลพิจารณาในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา การยึดหลักการความประหยัดและความคุ้มค่า มีการเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

- ผู้บังคับบัญชาควรมีนโยบายหรือแนวทางให้กับบุคลากรได้รู้จักความพอประมาณในการดำเนินชีวิต เช่น การกู้เงินกับสถาบันการเงินอื่น ๆ หรือการกู้เงินกับสหกรณ์ออมทรัพย์ของ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเป็นไปด้วยความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต การพิจารณาอนุมัติ ให้กู้เงินจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์กับบุคลากรและครอบครัว และให้บุคลากรสามารถดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน มีระบบการผ่อนชำระระยะยาว มีการตรวจสอบรายได้ให้คงเหลือเพียงพอ ในการดำเนินชีวิตอย่างปกติ นอกจากนั้นแล้วผู้บังคับบัญชาจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วย

- องค์กรบริหารส่วนตำบลบึงคอไห ควรเชิญวิทยากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบรรยายให้ความรู้เพื่อเพิ่มพูนทักษะตลอดจนความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- องค์กรบริหารส่วนตำบลบึงคอไห ควรส่งเสริมและเผยแพร่ตัวอย่างการนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการปฏิบัติงาน และการดำเนินชีวิตที่ประสบความสำเร็จเพื่อกระตุ้นให้บุคลากรได้นำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

- ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ในการดำเนินชีวิตให้ประสบผลสำเร็จ

- ควรศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรที่มีลักษณะการประกอบอาชีพคล้าย ๆ กัน เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตที่ใช้หลักคุณภาพชีวิตตามแนวหรือหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่

บรรณานุกรม

- กลุ่มพัฒนากรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.(2546).
กรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ:
 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- เกษม วัฒนชัย. (2548). **การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเครือข่ายการศึกษา.**
 เอกสารการสัมมนาเครือข่ายโรงเรียนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: ม.
 ป.พ.
- กองพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม. (2543). **การบริหารและพัฒนาสังคม.**
 กรุงเทพฯ: กองพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต).(2549). **การศึกษาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.**
 ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.**
 กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนคริน
 ทรวโรฒ.
- ประเวศ วะสี. (2550). **เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม.** ขอนแก่น:
 มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- _____. (2541). **ยุทธศาสตร์เพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจสังคมและศีลธรรม.**
 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- ทีศนา แคมมณี. (2546). **การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การ
 ปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: เมธีทีปส์.
- บุญเสริม บุญเจริญผล. (2543, มกราคม – มิถุนายน). **แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารวิชาการ
 เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก.**
- จิรายุ อิศรางกูล ณ อยุธยา.(2551). **“คำปรารภ”ในคำพ่อสอนประมวลพระบรมราโชวาทและ
 พระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิพระดาบส.

เสรี พงศ์พิศ, ดร.(2548) **เศรษฐกิจพอเพียง : การขยายความนำสู่การปฏิบัติ**. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.Phongphit.com>. [เข้าถึงข้อมูล 20 กันยายน 2563].

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2549). **นานาคำถามเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

_____. (2549). **เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงและธนาคารสมอง.

_____. (2548). **ประมวลคำในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชตั้งแต่พุทธศักราช 2493-2546 ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. พิมพ์ครั้งที่ 3 (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.(2547). **อันเนื่องมาจากพระดำริ**. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์.

สุเมธ ตันติเวชกุล, ดร. (2542, 5-10 ธันวาคม). **เศรษฐกิจพอเพียงคือรากฐานของประเทศสยามรัฐ**.

_____. (2549). **หลักธรรมทำตามรอยยุคลบาท**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ด้านสุขภาพการพิมพ์.

-14-

สุนัย เศรษฐบุญสร้าง. (2550). **แนวทางปฏิบัติ 7 ขั้น สู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง จากแนวปฏิบัติ สู่แนวคิดทางทฤษฎีของเศรษฐกิจพอเพียง**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 [ออนไลน์]. สืบค้นจาก

<http://www.ratchakitcha.soc.go.th> เข้าถึงข้อมูล [เข้าถึงข้อมูล 20 กันยายน 2563].

องค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห. (2563) **ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห.** [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.bkh.go.th/public> [เข้าถึงข้อมูล 20 กันยายน 2563].

ชัยวุฒี่ มานพ. 2554. การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชากรในเขตการปกครององค์การบริหารส่วนตำบลไทรย้อย อำเภอด่านชัย จังหวัดแพร่ . วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ธัญญา อ้นคง. 2551. ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลพะเนียด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นางสาวจิราภรณ์ ลิสกุลรักษ์. 2556. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในครัวเรือน กรณีศึกษาชุมชนบางรักน้อย จังหวัดนนทบุรี วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วีไลลักษณ์ เมฆวิจิตร. (2555). **องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา.** วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชำนาญ ชุนบุญจันทร์. (2553). **การบริหารงานเทศบาลตำบลปลายพระยาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.** สารนิพนธ์ รป.ม. (การปกครองท้องถิ่น).ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ถนอม จันใด. (2554). **การดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของเทศบาลตำบลห้างโง้ง อำเภอมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร.** สารนิพนธ์ รป.ม. (การปกครองท้องถิ่น).ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ไพโรจน์ สุขเกษม. (2561). การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากร
สำนักงานเขตปทุมวัน. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุง
เทพ.